

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หมวด 1 มาตรา 7 กล่าวว่า ในกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมือง การปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิ หน้าที่ เสรีภาพ เคารพกฎหมาย ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง และในหมวด 4 มาตรา 23 การจัดการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับ ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทยและการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญา มาตรา 27 วรรคสอง ให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีหน้าที่จัดทำสาระของหลักสูตรตามวัตถุประสงค์ในวรรคหนึ่งในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ มาตรา 29 ให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนโดยจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษาอบรม มีการแสวงหาความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร และรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยาการต่าง ๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ รวมทั้งหาวิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การพัฒนาระหว่างชุมชน (วิชา ประวัติรัฐวิเศษ 2544 : 4)

วิจัย ประสิทธิวิมุติเวช (2544 : 16) ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับประเด็นนี้ไว้ว่า ในช่วงของการเปลี่ยนแปลงหลายสิ่งหลายอย่างทางการศึกษาขณะนี้ สิ่งหนึ่งที่กระทรวงศึกษาธิการต้องการให้เกิดขึ้นอย่างจริงจัง แม้ว่าจะมีการกำหนดและเน้นย้ำอยู่เสมอในช่วงที่ผ่านมา แต่ยังไม่ประสบผลก็คือ การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น สอดคล้องกับผลการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (2545 : 1) ที่พบว่าแม้หลักสูตรจะเป็นข้อกำหนดที่สำคัญที่สุด ซึ่งเป็นตัวบ่งบอกจุดหมายปลายทางของการศึกษา แต่ผลการศึกษากลับพบว่า การใช้หลักสูตรมีข้อจำกัดหลายประการอื่น ได้แก่ การกำหนดหลักสูตรจากส่วนกลางไม่สามารถสะท้อนสภาพความต้องการที่แท้จริงของสถานศึกษาและท้องถิ่น

หลักสูตรเป็นกลไกสำคัญอย่างยิ่งในกระบวนการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคนให้เกิดสันติสุขแห่งตน มีจิตสำนึกรับผิดชอบและมีส่วนร่วมในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การเมือง และการปกครอง รวมทั้งสิ่งแวดล้อมซึ่งจะส่งผลต่อการดำเนินชีวิตของสังคมไทยโดยรวม

จากการใช้หลักสูตรที่ผ่านมาคือ หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) และหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) กระทรวงศึกษาธิการ โดยกรมวิชาการได้วิจัยเพื่อการพัฒนาหลักสูตรตลอดมาผลการศึกษาพบว่า ยังไม่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศเท่าที่ควร เพราะไม่สามารถทำให้ผู้เรียนได้เรียนในสิ่งที่ตนถนัดตามความสามารถ และความต้องการตลอดจนความเหมาะสมกับการประกอบอาชีพของตนเองและท้องถิ่น (กรมวิชาการ. 2536 : 2 -3) หลักสูตรดังกล่าวที่ใช้มานานกว่า 10 ปี มีข้อจำกัดอยู่หลายประการไม่สามารถส่งเสริมให้สังคมไทยก้าวไปสู่สังคมความรู้ได้ทันการณ์ในเรื่องสำคัญดังนี้

1. การกำหนดหลักสูตรจากส่วนกลางไม่สามารถสะท้อนสภาพความต้องการที่แท้จริงของสถานศึกษาและท้องถิ่น
2. การจัดทำหลักสูตรและการเรียนรู้คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี ยังไม่สามารถผลักดันให้ประเทศไทยเป็นผู้นำด้านวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และเทคโนโลยีในภูมิภาค จึงจำเป็นต้องปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนให้คนไทยมีทักษะกระบวนการและเจตคติที่ดีทางคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี มีความคิดสร้างสรรค์

3. การนำหลักสูตรไปใช้ยังไม่สามารถสร้างพื้นฐานในการคิด สร้างวิธีการเรียนรู้ให้คนไทยมีทักษะในการจัดการและทักษะในการดำเนินชีวิต สามารถเผชิญปัญหาสังคมและเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. การเรียนรู้ภาษาต่างประเทศยังไม่สามารถที่จะทำให้ผู้เรียนใช้ภาษาต่างประเทศ โดยเฉพาะภาษาอังกฤษในการติดต่อสื่อสาร และการค้นคว้าหาความรู้จากแหล่งการเรียนรู้ที่มีอยู่หลากหลายในยุคสารสนเทศ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2545 : 1)

จากข้อจำกัดดังกล่าวรัฐได้ดำเนินการพัฒนาคุณภาพการศึกษาท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์ ก็คือ การกำหนดคบทบบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ให้ปวงชนชาวไทยได้รับการศึกษาอย่างมีคุณภาพและมาตรฐานสูงขึ้นอย่างกว้างขวางทั่วถึงและเป็นธรรม

หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) และหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) เป็นหลักสูตรที่มุ่งเน้นกระบวนการมากกว่าเนื้อหา โครงสร้างความรู้ของหลักสูตรมุ่งเน้นพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะ ค่านิยม และการจัดการที่สำคัญหลักสูตรฉบับนี้ได้เปิดโอกาสให้ท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรและสื่อการสอนด้วย (กระทรวงศึกษาธิการ. 2533 : 1 – 2) สอดคล้องกับแนวคิดของนิคม ชมภูหลง (2542 : 8) ที่ได้ให้ทัศนะว่าหลักสูตรฉบับนี้มีลักษณะกว้างและไม่อาจประมวลรายละเอียดสาระความรู้ตามสภาพสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม ตลอดจนสภาพปัญหาและความต้องการของท้องถิ่นแต่ละแห่งได้ทั้งหมด เพราะความแตกต่างของบริบททางสังคมและวัฒนธรรม ดังนั้น การจัดการศึกษาโดยใช้หลักสูตรแกนกลางเพียงฉบับเดียวไม่สามารถสนองตอบความต้องการของท้องถิ่นได้ทั้งหมด

เพื่อให้การจัดการศึกษาสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 กระทรวงศึกษาธิการได้มีคำสั่งกระทรวงศึกษาธิการ ที่ วก 1166 / 2544 เรื่อง ให้ใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ลงวันที่ 2 พฤศจิกายน 2544 ที่ให้เริ่มใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ในโรงเรียนนาร่องและโรงเรียนเครือข่ายตั้งแต่ปีการศึกษา 2545 ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ 4 (กระทรวงศึกษาธิการ) จนครบทุกชั้นในปีการศึกษา 2547 และประกาศรายชื่อโรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 จำนวน 1,805 โรงเรียน (กระทรวงศึกษาธิการ. 2544)

การใช้หลักสูตรท้องถิ่นในโรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 จากการสำรวจ พบว่า การจัดหลักสูตรท้องถิ่นได้ดำเนินการใน 2 ลักษณะ กล่าวคือ ลักษณะที่ 1 เพิ่มหลักสูตรท้องถิ่นหรือภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้าในหลักสูตรแกนกลางซึ่งเป็นสาระการเรียนรู้พื้นฐาน ลักษณะที่ 2 การสร้างหลักสูตรท้องถิ่นขึ้นมาใหม่เป็นสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม จากผลการสำรวจพบว่ากลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ดำเนินการในทั้ง 2 ลักษณะมากที่สุดคือกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี เพราะ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีเป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่มีสาระการเรียนรู้ที่เกี่ยวกับอาชีพและงานฝีมือที่มีอยู่แล้ว ในแต่ละท้องถิ่นซึ่งได้แก่สาระการเรียนรู้เกี่ยวกับเกษตรกรรม อุตสาหกรรม คหกรรม เป็นต้น ปัญหาในการใช้หลักสูตรท้องถิ่นในโรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานในปัจจุบันคือ โรงเรียนแต่ละแห่งยังไม่ได้นำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาจัดทำเป็นหลักสูตรที่หลากหลาย เพื่อจัดเป็นหลักสูตรสถานศึกษาให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนให้สอดคล้องกับสถานะเศรษฐกิจและตามความสนใจ

การส่งเสริมให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมแต่ละท้องถิ่น เพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นให้สอดคล้องกับความต้องการและภูมิปัญญาของท้องถิ่น ซึ่งถือว่าการจัดการศึกษาในปัจจุบันให้ความสำคัญกับหลักสูตรท้องถิ่นเป็นอย่างยิ่ง อาจกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ หลักสูตรท้องถิ่นเป็นเครื่องบ่งชี้ หรือกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน โครงสร้างหลักสูตร เนื้อหากิจกรรม และแนวดำเนินการที่จะทำให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะตามที่กำหนดไว้นั้นเอง

จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้แยกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานออกเป็น 4 ช่วงชั้น การจัดการศึกษาช่วงชั้นที่ 1 – 2 เป็นการจัดการศึกษาในระดับประถมศึกษาเดิม และช่วงชั้นที่ 3 - 4 เป็นการจัดการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาเดิม

จากที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยมีความสนใจศึกษาสภาพและปัญหาการใช้หลักสูตรท้องถิ่นในโรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 โดยนิยามประชากรที่ศึกษาเป็นครูผู้สอน ด้วยเหตุผลที่ว่าครูผู้สอนเป็นผู้นำหลักสูตรไปใช้ โดยแยกเป็นช่วงชั้นที่ 1 – 2 และ ช่วงชั้นที่ 3 – 4 การศึกษาในประเด็นดังกล่าวจะทำให้ทราบว่าโรงเรียนมีการดำเนินการการใช้หลักสูตรท้องถิ่นอย่างไร มีปัญหาการดำเนินการอยู่ในระดับใด ซึ่งจะทำให้ได้รับผลการวิจัยที่เป็นประโยชน์ต่อ

การกำหนดนโยบายเกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนที่ไม่ใช่โรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 และยังประโยชน์ต่อผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนในอันที่จะปรับปรุงและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการใช้หลักสูตรท้องถิ่นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพ และปัญหาการใช้หลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 ตามความคิดเห็นของครูผู้สอนทั้งโดยรวมและรายด้าน
2. เพื่อเปรียบเทียบสภาพ และปัญหาการใช้หลักสูตรท้องถิ่นโรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 จำแนกตามช่วงชั้นที่เปิดทำการสอนในช่วงชั้นที่ 1-2 และช่วงชั้นที่ 3-4
3. เพื่อศึกษาข้อคิดเห็นอื่น ๆ เกี่ยวกับการใช้หลักสูตรท้องถิ่นโรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1

สมมติฐานการวิจัย

สภาพ และปัญหาการใช้หลักสูตรท้องถิ่นในโรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 จำแนกตามช่วงชั้นที่เปิดทำการสอนช่วงชั้นที่ 1-2 และช่วงชั้นที่ 3-4 แตกต่างกัน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาสภาพ และปัญหาการใช้หลักสูตรท้องถิ่นในโรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยใช้กรอบแนวคิดของการพัฒนาหลักสูตรตามความต้องการของท้องถิ่นของกรมวิชาการ 5 ลักษณะ (กรมวิชาการ 2540 : 33 – 53) ดังนี้

1. การปรับกิจกรรมการเรียนการสอนหรือกิจกรรมเสริม
2. การปรับรายละเอียดของเนื้อหา
3. การปรับปรุงและเลือกใช้สื่อการเรียน

4. การจัดทำสื่อการเรียนขึ้นใหม่
5. การจัดทำคำอธิบายหรือรายวิชาเพิ่มเติมขึ้นใหม่

ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากร

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้เป็นครูผู้สอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่มีการใช้หลักสูตรท้องถิ่นในโรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 จำนวนทั้งสิ้น 477 คน จำแนกตามระดับ การจัดการเรียนการสอนเป็น 2 ช่วงชั้น คือ ช่วงชั้นที่ 1-2 จำนวน 129 คน และช่วงชั้นที่ 3-4 จำนวน 348 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multistage Random Sampling) กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง(Sample Size)โดยใช้ตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) ได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นครูผู้สอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ รวม 214 คน เป็นช่วงชั้นที่ 1-2 จำนวน 59 คน ช่วงชั้นที่ 3-4 จำนวน 155 คน

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ช่วงชั้นของครูผู้สอนในโรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 จำแนกเป็นครูที่สอนช่วงชั้นที่ 1-2 และครูที่สอน ช่วงชั้นที่ 3-4

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ระดับความคิดเห็นของครูผู้สอนเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการใช้หลักสูตรท้องถิ่นในโรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 แบ่งเป็น 5 ด้าน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. **หลักสูตรท้องถิ่น** หมายถึง มวลประสบการณ์ กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอนที่โรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคามเขต 1

2. **โรงเรียนเครือข่าย** หมายถึง โรงเรียนทดลองใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 ทั้งหมด 11 โรงเรียน

3. **ช่วงชั้น** หมายถึง การจัดการเรียนตามช่วงชั้นของโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

ช่วงชั้นที่ 1-2 เป็นโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6

ช่วงชั้นที่ 3-4 เป็นโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6

4. **สภาพการใช้หลักสูตรท้องถิ่น** หมายถึง ระดับการปฏิบัติในการใช้หลักสูตรท้องถิ่นในโรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 ได้จากความคิดเห็นของครูจากการออกแบบสอบถามการใช้หลักสูตรท้องถิ่น แยกเป็น 5 ด้าน คือ

4.1 **การปรับกิจกรรมการเรียนการสอนหรือกิจกรรมเสริม** หมายถึง การปรับกิจกรรมการเรียนการสอนหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1

4.2 **การปรับรายละเอียดของเนื้อหา** หมายถึง การปรับปรุงเนื้อหาวิชาหลักสูตรท้องถิ่นให้เหมาะสมและสนองความต้องการของชุมชนและท้องถิ่นของโรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1

4.3 **การปรับปรุงและเลือกใช้สื่อการเรียน** หมายถึง การนำสื่อการเรียนการสอนที่มีอยู่เดิมมาปรับปรุงหรือที่ยังไม่นำมาใช้เอามาใช้ให้สอดคล้องกับเนื้อหาวิชาในหลักสูตรท้องถิ่น

4.4 **การจัดทำสื่อการเรียนชิ้นใหม่** หมายถึง การดำเนินการจัดทำสื่อ อุปกรณ์การเรียนการสอนขึ้นมาใหม่ เพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับเนื้อหาวิชา

4.5 **การจัดทำคำอธิบายหรือรายวิชาเพิ่มเติมขึ้นมาใหม่** หมายถึง กระบวนการเขียนสาระการเรียนรู้ในแต่ละวิชา แนวทางการจัดการเรียนการสอน แหล่งเรียนรู้ การวัดผลและประเมินผล

5. **ปัญหาการใช้หลักสูตรท้องถิ่น** หมายถึง อุปสรรคที่เกิดขึ้นกับการใช้หลักสูตรท้องถิ่นในโรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 สังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 ได้จากความคิดเห็นของครูจากการตอบแบบสอบถามการใช้หลักสูตรท้องถิ่น แยกเป็น 5 ด้าน

6. **เขตพื้นที่การศึกษา** หมายถึง เขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 ประกอบด้วย อำเภอเมือง อำเภอกันทรวิชัย อำเภอเขียงยืน อำเภอโกสุมพิสัย อำเภอแกลง กิ่งอำเภอชื่นชม และกิ่งอำเภอกุดรัง

7. **ครู** หมายถึง ผู้ทำหน้าที่สอน ในโรงเรียนเครือข่ายการใช้การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 ช่วงชั้นที่ 1-2 และ ช่วงชั้นที่ 3-4

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เป็นข้อเสนอแนะให้กับผู้บริหาร ครูผู้สอนและผู้ที่เกี่ยวข้อง ในโรงเรียนเครือข่ายใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 ในการวางแผนใช้หลักสูตรท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
2. เป็นข้อเสนอแนะให้กับโรงเรียนต่างๆ ไป ในการจัดทำและใช้หลักสูตรท้องถิ่นตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544